

1988, 1. listopad, Praha. – Prohlášení Charty 77 k brutálnímu násilí policie vůči manifestaci v den 28. října. (Dokument č. 5/88)

Hanebný projev násilí v den národního svátku

V pátek 28. října 1988 se v Praze na Václavském náměstí sešlo v odpoledních hodinách několik tisíc občanů naší země, aby slavnostní manifestací formou poklidného shromáždění a důstojného průvodu uctili den sedmdesátého výročí vzniku Československa. K manifestaci vyzvalo šest čs. nezávislých občanských iniciativ, které rovněž odmítly zákaz této manifestace, vydaný Obvodním národním výborem Prahy 1, jako nezákonný a protiústavní. Den před ohlášenou nezávislou manifestací proběhla v Praze a dalších městech rozsáhlá akce policejních orgánů, jejímž výsledkem bylo zajištění a zhruba čtyřdenní uvěznění mnoha desítek aktivistů a stoupenců demokratických hnutí v Československu.¹ Úřady též vyvinuly značnou zastrášovací kampaň ve sdělovacích prostředcích, jež se promítla i do projevů některých politických představitelů, a vynaložily značné úsilí, aby velkému množství zájemců zabránily v přístupu na místo konání slavnostní manifestace.

Přesně v 15 hodin se na úvod manifestace rozeznělo Václavské náměstí mohutným zpěvem státní hymny, skandováním jména prvního čs. prezidenta a voláním po svobodě. Krátce na to začal útok represivních orgánů státní moci. Policisté se speciálními obuškami a v bílých helmách postupovali ze směru od muzea proti shromážděnému lidu. Svým bezohledným strojovým postupem připomínali Čapkovy roboty či mankurty z románu Čingize Ajtmatova. Lidé před nimi ustupovali, nebránili se, a když začaly dopadat první rány, někteří klesali, jiní padali přes kamenné nádoby na květiny, které stály v cestě. Z dolní poloviny náměstí přijížděla vodní děla, před kterými lidé začali ustupovat na chodníky, a přestože zde byly přítomny ženy s dětmi a nechyběli staří lidé, proudy vody dopadaly záměrně právě sem. Přímý zásah vodního děla proměnil kočárky jednoho dítěte ve vaničku studené vody. Nepěkné výjevy bití a kropení čs. občanů v den jejich národního svátku pokračovaly ještě dlouho v přilehlých ulicích a na Staroměstském náměstí,

kde se k policistům, psům, slznému plynu a vodním dělům připojily navíc obrněné vozy.

Touto naprosto nepřiměřenou reakcí, užitím násilí proti pokojnému a slavnostnímu shromáždění, vládnoucí kruhy v naší zemi znovu před domácí a světovou veřejností demaskovaly podstatu své moci, projevíly hluboké neporozumění v otázce lidských a občanských práv a ukázaly povážlivou netaktičnost ve věci národního a vlasteneckého citění. Zdůvodnění, že šlo o zásah namířený vůči tzv. protisocialistickým silám, naprosto neobstojí, vždyť takto by byl proti socialismu každý, kdo se odváží veřejně zazpívat národní hymnu, vyložit svůj názor či stanovisko a svým vlastním iniciativním způsobem oslavit to, čeho si váží a co je mu blízké. Termínu „protisocialistický“ nelze donekonečna po vzoru středověkého zakládnadla užívat k inkriminaci všeho spontánního, iniciativního a tvořivého, co u nás existuje a vzniká mimo podnět a kontrolu shora. Stejně tak tvrzení, že všechno nezávislé a neoficiální v naší zemi je řízeno ze zahraničí, je urážkou politické vyspělosti a kultury našich lidí; takovéto tvrzení je spíše nesenou mentalitou těch, kdo v době stagnace zahraničnímu řízení přivykli a spoléhali na ně.

Charta 77 vznáší rozhodný protest proti násilí ze strany orgánů státní moci, k němuž došlo v den 70. výročí vzniku moderního státu Čechů a Slováků. Zároveň žádáme odpovědné politické činitele, aby upustili od nezákonného postihu účastníků slavnostní manifestace a od útlaku všech samostatně myslících a jednajících jedinců a společenství v naší zemi. Podle posledních zpráv je ve vazbě zhruba deset lidí v souvislosti s manifestací z 28. října, proti nimž je vzneseno obvinění. Tito zatčení rozšířili řady nespravedlivě vězněných v naší zemi.² Apelujeme proto na československou i světovou veřejnost, aby se zasadila o jejich osvobození. Je třeba čelit snahám o to, aby se Československo stalo enklávou neostalinismu, uzavřenou kolonií stagnace a baštou odporu proti demokratizačním proudům, jdoucím v současnosti východní polovinou Evropy. Bude-li v srdci našeho kontinentu nadále vládnout tvrdá policejní ruka s obrněnými transportéry v ulicích, pak bude těžké uskutečňovat myšlenku společného a harmonického evropského domu.³

Přejeme si, aby se společenské problémy a krize začaly u nás konečně řešit jednáním a nikoli silou. Diskuse, tolerance a porozumění je pro nás všechny jedinou perspektivní a obecně prospěšnou cestou. I v dané situaci, přes veškeré tvrdé zásahy a tíhu represe, zůstává hlavní silou, pozicí a zbraní Charty 77 otevřenost k dialogu a vytrvalá snaha o něj.

Stanislav Devátý, Miloš Hájek, Bohumír Janát
mluvčí Charty 77

→ ČSDS, SB. CHARTA 77. – STROJOPIS, PRŮPIS.

- 1 Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných evidoval ke dni 6. 11. 1988 jména 123 předběžně zadržovaných osob. Počet zadržovaných byl mnohem vyšší, někteří policejní úředníci uváděli 300–500 osob. Během manifestace bylo dopraveno 102 občanů do policejní budovy v Bartolomějské ulici, desítky dalších byly zadrženy v jiných policejních budovách. Viz Sdělení VONS č. 839: Preventivní represe v souvislosti s 28. říjnem; Sdělení VONS č. 840: Trestní postihy za účast na manifestaci 28. října 1988. Informace o Chartě 77, roč. 11 (1988), č. 19, s. 18–20.
- 2 Za účast na manifestaci byli zatčeni a postupně obviněni: Věra a Miroslav Žákovi, Petr Chmelař, Tomáš Tvaroč, František Adamík, Michaela a Leoš Meyerovi, Miroslav Kvašňák, Pavel Pospíšil, Petr Bekr, Igor Novotný, J. Křivan. Srv. Sdělení VONS č. 843, 844, 850, 859. Tamtéž, s. 19; č. 20, s. 5; č. 21, s. 7–8, 11. Souhrnné sdělení tamtéž, č. 22, s. 13–14.
- 3 Proti násilí orgánů čs. státní moci a politické diskriminaci protestovala řada západních i východních nezávislých organizací, časopisů a jednotlivých aktivistů. Srv. Informace o Chartě 77, roč. 11 (1988), č. 20, s. 20.

PLNÉ ZNĚNÍ: In: Informace o Chartě 77, roč. 11 (1988), č. 19, s. 9–10 • Listy, roč. 18 (1988), č. 6, s. 2.

1988, 16. listopad, Praha. – Společně prohlášení Charty 77, Nezávislého mírového sdružení a Společenství přátel USA, zaslané předsednictvu vlády a četným vládním a vědeckým institucím o policejním zásahu proti sympoziu Československo '88. (Dokument č. 56/88)

Absurdní zásah proti sympoziu Československo 88

V polovině tohoto roku se skupina nezávislých historiků a zájemců o moderní historii rozhodla uspořádat sympozium ke čtyřem významným mezníčkům čs. dějin (1918, 1938, 1948 a 1968) se zvláštním zaměřením na porušování i obhajobu lidských a občanských práv. Vyšli z přesvědčení, že každý kulturní národ má právo a povinnost zamýšlet se svobodně nad svou minulostí a hledat v ní ponaučení pro současnost i pro budoucí rozvoj. Přípravy odborného setkání se ujali zástupci nezávislých iniciativ, kteří vytvořili přípravný výbor a 6. září t. r. vydali dokument¹ oznamující záměr uspořádat 11. až 13. listopadu sympozium ‚Československo 88‘ s podtitulem Československo v evropském dění. Na sympozium byli pozváni odborníci z domova i ze zahraničí a některé oficiální instituce.

Přípravný výbor nepovažoval za nutné žádat čs. úřady o povolení sympozia, protože mělo jít o setkání pozvaných osob, nikoli o veřejné shromáždění. Přesto členové přípravného výboru navštívili Národní výbor hl. m. Prahy a předsednictvo vlády ČSSR, aby jejich zástupce se záměrem sympozia seznámili. Na obou místech byli přívětivě přijati, na pražském národním výboru byli dokonce ujištěni, že podobné iniciativy jsou užitečné a měly by být podpořeny. Při těchto jednáních jim nebylo řečeno nic o možném zákazu sympozia. Několik členů přípravného výboru bylo pouze varováno příslušníky StB, kteří jim řekli, že sympozium je prý v rozporu se zájmy pracujícího lidu.

Až do 9. listopadu se zdálo, že sympozium proběhne v klidu. Většina zahraničních návštěvníků dostala vstupní víza, někteří s varováním, jen několik málo hostů víza nedostalo.

Ve čtvrtek ráno 10. listopadu však zahájila čs. Státní bezpečnost masivní zásah proti zjištěným a možným účastníkům sympozia.² Od časných